

Slovesa 2

Ostatní určité tvary slovesné

Neurčité tvary slovesné

Jmenné tvary slovesné

Conditionalis, kondicionál, podmiňovací způsob

č. koupil bych, byl bych koupil

Dřívější/Původní

„Nový“:

Současný:

bitь kupilъ / kupilъ bitь

bychъ kupilъ

koupil bych

bi kupilъ

by

koupil bys

bi kupilъ

by

koupil by

bitъ kupili

bychomъ

koupili bychom

biste kupili

byste

koupili byste

bq kupili

byšę

koupili by

bivě kupili

bychově

bista kupili

bysta

biste kupili

byste

„bych“

č. koupil **bysem**, sloven. kúpil **by som**, č. koupili **bychom** / **bysme** (hovor.)

hls. bych-bychmy-bychmoj   bul. бих, би, би, бихме, бихте, биха

r. я **бы** купил

1. **diferentní** tvary „být“:

č. bych, bys, by, bychom, byste, by

pol. (pisać)-bym, -byś, -by, (pisali)-byśmy, -byście, -by

s./ch. bih, bi, bi, bismo, biste, bi

sle. (písal) by som, by si, by, (písali) by sme, by ste, by

2. **indiferentní** tvary „být“ (sli., mak., rus., běl., ukr.):

sli. jaz/ti/on bi delal, mi/vi/oni bi delali, midva/vidva/onadva bi delala,

mak. јас/ти/тој би донесол, ние/вие/тие би донесле,

ukr. я/ти/він ходив би, ходила..., ходили б,

běl. я/ты/ён чытаў бы, мы/вы/яны чыталі б, я б чытаў...

(po samohlásce se by redukuje na b)

Imperativus, imperativ, způsob rozkazovací

syntetický tvar

koncovky diftongického původu (2. palatalizace)

od kmene přítomného

chybí 1. os. sg.; 2., 3. os. sg. jsou totožné

2 řady koncovek:

1., 2. třída: -i, -ěтъ, -ěte

ber-oi > ber-**i**, ber-oi-te > ber**ě**te

rek-oi > rec-**i**, rek-oi-te > rec**ě**te

mi-n-oi > min-**i**, mi-n-oi-te > min**ě**te

dvig-n-oi > dvigni, dvig-n-oi-te > dvign**ě**te
(od souhláskové části kmene)

3., 4. třída: -i, -imъ, -ite

zna-je-i > zna-**ji**, zna-je-i-te > zna**ji**te

děla-je-i > děla-**ji**, děla-je-i-te > děla**ji**te

pis-je-i > piš-ei piš-**i**, pis-je-i-te > piš-ei-te > piš**i**te

plak-je-i > plač**i**, plak-je-i-te > plač**i**te

лѣg-je-i > лѣž**i**, лѣg-je-i-te > лѣž**i**te

pro-s-**i** > prosi, pros-i-te > prosite

chod-**i** > chod-i-te

byti: bŏdi, bŏdĕte

imĕti: imĕji, imĕjite

dati: dad-ji>daždŏ, dad-i-te>dadite   **dej, dejte**

jasti: jad-ji>jaždŏ>jez, jad-i-te>jadite   **jezte**

vĕdĕti: vĕd-ji>vĕždŏ>vĕz, vĕdite   **vĕzte**

vidĕti: vid-ji>viždŏ>viz!, vidĭte   **vizte**

ĉ. 2. sg. -i: jdi, spi, řekni, táhni, nelži...

pišŏ, maždŏ, neplaĉŏ, poprosŏ...

jinde: s./ch. plaĉi, nosi   **sli. tresi, reci**

rus. пиши, неси

bĕl. чакай, вітай, лезь, плач, але

беражы, пішы, кажы

ukr. ходи, кажи, але маж, вставай

bul. чети, ходи (pl. vždŏ -ete), кажи-кажете, држи-држете...

3. sg. = 2. sg.:

**nedej Bůh, posvět' se jméno tvé, přijď království tvé
bud' vůle tvá..., spasi bogъ>спасибо**

3. sg. i pl.:

s „částicí“ **ať / necht', niech(aj), neka, pust', da...** a přítomnou formou:
niech(aj), necht', nech (sle.), naj (sli.), neka (s./ch.), най/нехай/хай
(ukr.), неяхай/хай (běl.), пусть, daś (dls.), давай (rus., ukr.), да/нека
(bul.); (h)ajde!, немој! недей да работи!, стига писа! (bul.)

Infinitivus, infinitiv, neurčitek

ide: -tei > prsl. -ti > ть, stsl. -ti
[-**tí**, -**t'**, -**ć**...]
pek-tei/pešti, rek-ti/rešti,
mog-ti > mokti/mošti > -**ci**
téci/téct, vléci/vléct...

jinde: -**ći**, -**c**, -**чь**...

KDY?

F 1: choštq + INFINITIVUS

musím, mohu, mám, chci, nesmím
začnu, skončím

Supinum

ide: -tum > prsl. -тъ > **t**
č. psát, číst, dělat, prosit...

idq	lovitъ	rybъ
grędq	pastъ	svinъ
vstanq	vidětъ	groba
pošíq	kupitъ	zemíę
pozovq	jastъ i pitъ	

jdu spat spat(i)

Participium, příčestí, přechodník, přídavné jméno slovesné

- Participia jsou slovesnými deriváty, ale nevyjadřují osobu, nýbrž se skloňují podle **pádů** a **rodů** (m., f., n.).
- Mohou mít **jmenné** (přechodníky) a **složené** (příd. jm. slovesná) tvary.
- Jejich deklinace je jmenná (tvrdá, tj. o-kmenová a a-kmenová) nebo komparativní (tj. nepřímé pady se tvoří od N f.).
- Kromě univerzálního čísla, ze slovesných kategorií vyjadřují:
  - čas**
  - vid**
  - rod (činný, trpný)**
  - trazitivnost/intranzitivnost** (byti, bojati se, smějati se, iti, choditi, bolěti, usъnŏti, kričati, umrěti, dychati, plakati...)
- Obsahují **kmeny**: nt, n, t, s, m

Rod činný, vid nedokonavý, souběžnost, od přítomného kmene

- **-nt-** přechodník přítomný
1.-2. třída (-e-, -ne-): **-y, -ošti**
m. **nes-y**, f. neso-nt-ii > **nesošti-i** (jako novějš-i), n. **nes-y** (m.=n.)
m. **nesošt-e, nesošt-e, nesošt-a**
č. m. nesa, f.=n. nesouc, pl. (sjednocený) nesouce
pol. niosąc, sloven. spěvajúc, hovoriac, s./ch. govoreći, čitajući, slovin. nesoč, znajuč, bulh. чeтящ, знаещ, mak. викајќи, носејќи, r. читая, говоря (vždy pouze 1 tvar)

nesy+ jь > nesostijь... nesusí

nesošt-a-jego... nesoucího...

nesošt-u-jemu... nesoucímu...

nesoštь (A sg. m.), nesouc

3. třída (-je-): **-je, -jošti**

kupuje, kupujošti; piše (<pisje), pišošti (<pisjošti)

č. kupuje, kupujíc, kupujíce; piše, pišíc, pišíce

4. třída (-i): **-e, -ešti** (bez jotace!)

proše, prošešti, chvale, chvalešti

č. prose, prosíc, prosíce; také zpívaje, zpívajíc, zpívajíce

ATEMATICKÁ:

- byti: **sy, sošti**
- iměti: **iměje, imějošti**
- jasti: **jady, jadošti**
- věděti: **vědy, vědošti**
- dati?: **dady, dadosti**

Rod činný, vid dokonavý, předčasnost, od infinitivního kmene

- -s- č. přechodník minulý
prines-ti, priversti (<prived-ti), dvignu-ti, kupi-ti, pokaza-ti, poprosi-ti...
flexe: -ъ (<-us), -ъši (<-ŭchji <-usii // -vъ (<-uus), -vъši (<-uŭchji...)
prines-ъ, prinesъš-i, prinesъ (m.=n.)
2. třída: dvig-nu-vъ, dvignuvъši i dvig-ъ, dvigъši
č. přines, přinessi, přinessě
prinesъšь+jь > prinesъšijь přinesši
prinesъš-a+jego přinesšího
prinesъš-u+jemu přinesšímu
pol. przyniółszy, poprosiwszy, s./ch. došavši, r. прочитав, испёкши...
АТЕМАТИКÉ: бувъ, бувъši

Rod činný, (absolutni) minulost, od kmene infinitivního

- -l-
flexe: -лъ, -la, -lo; -li, -ly, -la; -la, -lě, -lě; vedl, pletl > vel/veo, plel/pleo

Rod trpný, přítomnost, nedokonavost, od přítomného kmene

Pouze od sloves tranzitivních!

-m- přičestí přítomné trpné: vědomъ, vědoma, vědomo:
vědom-a-jego, vědom-u-jemu...
znajemъ, znajema, znajemo
prosimъ, prosima, prosimo

nevidimъ, nepobedimъ, neugasimъ ... **-telný** (neviditelný, neporazitelný, nehasitelný...)

č. známý, vědomý, lakomý; pol. świadomy, znajomy, rzekomy, (nie)wiadomy

г. читаемый, любимый, видимый...

s./ch. pitom(i)

slovo glagolemoje

Ijerusalimъ obъstojimъ boji

Rod trpný, (původně) minulost, dokonavost i nedokonavost, od infinitivního kmene

- **-n- / -t-**

bra-ti **branъ**, jęti **jęť**, poviti **povitъ**, ži-ti **žitъ**

nes-ti **nes-e-nъ**, vesti<ved-ti **ved-e-nъ**

pros-i-ti **prosi-e-nъ**>**prošenъ**, vodi-ti **vod-i-e-nъ**>**voždenъ**

krsti-ti **krst-i-e-nъ**>**krštenъ**, kupi-ti **kup-i-enъ**>**-plēnъ**,

lomi-ti **sъlom-i-e-nъ**>**-mlēnъ**

pi-ti **pi-je-nъ**, bi-ti **bi-je-nъ**/**byjenъ**

umy-ti **umū-e-nъ**/**umuu-enъ**>**umŷuenъ**>**umъvenъ**, ši-ti **šyvenъ**

rešti<rekti **rek-e-nъ**>**rečenъ**, pešti<pekti **pek-e-nъ**>**pečenъ**

- **Podstatné jméno slovesné**

...n ъ + iio = **ъje** **znanъje**, **znamenъje**, **pisannъje**

...t ъ + iio = **ъje** **žitъje**, **propęťъje**, **razpęťъje**

č. dělán^í, staven^í, žit^í, pol. czytanie, budowanie, (prze)życie...